

eum processisse ad portam civitatis (in portis autem olim judicia ferri solebant) et solitam sibi præparari cathedram. Item γ . 25 Job de se ait: *Cum sederem quasi rex, circumstante exercitu.* Et cap. XIX, 9, conqueritur: *Abstulit coronam de capite meo.*

Obj. I. Dicitur tantum quasi rex; ergo inde nihil solidi eruitur.

R. Neg. conseq., quia particula quasi non semper est alienans, ut patet ex Joan. I, 15, ubi dicitur: *Gloriam quasi unigeniti a Patre*; Psal. CXXV: *Facti sumus sicut consolati*; et Marci VI: *Quasi unus ex prophetis.* Qui loci omnes juxta SS. Hieron. in cap. I Joan., Chrys. hom. 10 in Joan. et Aug. in Psalm. citatum proprie, non alienanter, accipi debent.

Obj. II. Job in textu hebræo scribitur per litteram Aleph in principio, et Jobab incipit per litteram Jod.

R. initiales et finales litteras sæpe mutari in hebræo, adeoque et hic nihil miri; maxime cum Aleph sit littera deficiens, ut dicunt Hebræi, quæ aliquando habet vim litteræ Jod. Sic nihil in sententia aut in persona mutatur, sive nomen Balthasar scribatur in medio per S, sive per Z.

Obj. III. Eliphaz Themanites, et Baldad Suhites, et Sophar Naamathites consolatores Job, lib. Job, cap. II, describuntur tanquam reges. Atqui dum Jobab, quem nos dicimus fuisse Job, gubernavit Idumæam, unus tantum successive rex erat in Edom, ut patet ex toto contextu hujus capituli; ergo illo tempore Job non erat rex in Edom.

Respondet Pineda 1. quod, licet fuissent reges, nihil hic obsesset; quia potuissent ipsi regnare alibi, dum interim Job dominabatur in Edom.

Respondet 2. et forte melius, illos tantum fuisse regulos, seu alicujus civitatis dominos, uni tamen supremo subditos; ut fit in principibus imperii, ubi duces aliqui sano sensu sunt subditi imperatori.

Obj. IV. Jobab erat de Bosra in Idumæa, Job autem erat de terra Hus, ut patet ex Scriptura; ergo, etc.

R. terram Hus esse omnino conterminam Idumææ, et sub ipsa computari; ut in librum Job ostendit citatus Pineda.

Porro tres fuerunt civitates nomine Bosra. Prima in regione Trachonitide, in sorte dimidiæ tribus Manasse trans Jordanem, Josue XXI. Secunda in regione Moabitide in sorte Ruben prope Jordanis influxum, Josue XX et XXI, ubi dicitur Bosor. Tertia istius nominis civitas erat in Edom; nam cum Edom semper conjungitur, v. g., Isaia XXXIV et XXXVI: item Amos II. Ex hac autem civitate videtur fuisse Job, sive Jobab; et sic fuit ex terra Hus, aut confinibus ejus. Unde S. P. Aug. lib. XVIII de Civ. Dei, cap. 47, ita scribit: *Job, qui nec indigena, nec proselytus, id est advena populi Israel fuit, sed ex gente Idumæa (hoc est, ex posteris Esau) genus ducens, ibi ortus, ibidem mortuus est.*

Obj. V. S. Hieron. in Quæst. hebraic. super cap. XXXVI Gen. asserit Job fuisse ex stirpe Nachor, fratris Abraham; ergo juxta ipsius mentem non fuit ex posteris Esau.

R. S. Hieron. loco objecto non ex propria mente,

sed ex sola relatione et fundamentis Hebræorum pergere. Nam verba S. Hieron. sunt hæc: *Et regnavit pro eo (nempe Bela) Jobab filius Zaræ de Bosra. Hunc quidam suspicantur esse Job, ut in fine voluminis ipsius additum est. Contra Hebræi asserunt de Nachor eum stirpe generatum, ut supra dictum est. Ex quibus verbis manifestum est quod S. Hieron. tantum pergat ex Hebræorum sententia. Quod autem a sententia nostra non fuerit alienus, patet ex Epist. ejus ad The-rasiam, ubi sic scribit: Ad Job veniam... per ESAU GENTUM... inter EDMO PRINCIPES, qui Deo placent, INVENTUM.*

CAPUT II.

Hoc capite describuntur filii Jacob usque ad versum secundum. Quia vero ex Juda nasciturus erat David, ob quem potissimum hic liber scriptus videtur: γ . 3 et seq. narratur progenies Judæ patriarchæ usque ad Isai patrem David fratrumque ac sororum ejus.

QUÆSTIO PRIMA. — AN CALEB, DE QUO HIC γ . 18, SIT ILLE CALEB FILIUS JEPHONE, QUI CUM JOSUE INTRAVIT TERRAM PROMISSIONIS.

Dicit Abulensis, quod glossa, vel explicatio hebraica putet, quod fuerit idem Caleb. Unde putant Hebræi, quod hic Caleb anno ætatis suæ octavo duxerit Azubam in uxorem, et ex ea anno nono genuerit Jerioth; post hunc natum, mortua Azuba, anno decimo duxerit Ephratam, quam putant fuisse Mariam sororem Moysis, ex qua genuit Hur; qui Hur anno octavo vitæ suæ pariter genuit Uri; qui Uri anno etiam octavo genuit Beseleel; qui Beseleel anno decimo vitæ suæ cepit fabricare arcam, et ornatum ejus.

Motiva autem eorum sunt hæc: Primum, quod isti Hur, Uri, et Beseleel, qui ponuntur hic, sint illi ipsi qui ponuntur Exod., XXXI. Jamvero iste Caleb, qui cum Josue intravit terram promissionis, eo anno quo egressus est Israel de Ægypto, nondum compleverat 59 annos: quia quando missus est ad explorandam terram, tantum erat 40 annorum, ut habetur Josue, XIV, 7: et tamen ista missio facta est anno secundo egressionis ex Ægypto; quia Israelitæ moverunt castra de monte Sinai anno secundo, die vigesima mensis ab exitu de Ægypto, ut patet Numer., X, 11. Postea vero habuerunt varias mansiones veneruntque in Cadesbarne, et inde miserunt exploratores; adeoque 58 annos ad summum cum aliquot mensibus habebat Caleb, cum egrederetur de Ægypto. Porro illi anni complentur, dum enumerantur juxta jam datam glossam.

Secundum motivum ipsorum est, quia putant quod Maria cum Jochabed matre sua fuerint duæ obstetrices Hebræorum, quæ non curabant Pharaonis edictum; et quæ licet mentiendo peccaverint, tamen ædificavit eis Dominus domos, ut dicitur Exod., I, 21: quem textum interpretantur hoc modo: Jochabed genuit Moysen et Aaron, atque ex his venit domus, et familia sacerdotalis; Maria autem nupta Caleb, qui erat de tribu Juda, et princeps in ea; adeoque illi Domi-

nus præparavit domum regalem, etc. Sed hoc fabulosum est. Hinc

R. et dico: Diversi plane sunt Caleb, qui est filius Hesron, et Caleb, qui cum Josue intravit terram promissionis.

Prob. I. ex refutatione alterius sententiæ: Quia est contra textum Scripturæ, quod Maria et Jochabed ejus mater fuerint illæ obstetrices, de quibus Exod., I, 15 et seq. Nam obstetricum illarum una vocabatur Sephora, altera Phua, erantque verisimiliter mulieres ægyptiæ; ut dictum est Quæst. IV in cap. I Exodi.

Prob. II. Inconveniens est, quod Caleb anno decimo ætatis dicitur accepisse Mariam in uxorem. 1. Quia nequidem tunc, multo minus anno octavo, dum fingitur duxisse Azubam, et ex ea genuisse prolem, erat aptus matrimonio. 2. Quia Maria in exitu de Ægypto erat ad minus annorum 90, Moyses enim erat tunc annorum 80, Maria vero erat facile 10 annis senior, ut dicitur est Quæst. III in cap. I Exodi. Adeoque ipsa nubens Calebo decenni, fuisset circiter 62 annorum, quod ferit aures, præcipue cum Maria esset pro-petissa, adeoque et summæ honestatis.

Prob. III. Quia etiam constat ex nomine, quod sint diversi Caleb; siquidem Caleb, de quo agitur hic, est filius Hesron, alter vero filius Jephone.

Prob. IV. Hesron pater Caleb, de quo hic, ponitur inter illos qui cum Jacob leguntur ingressi Ægyptum Gen., XLVI, 15. Supponatur ergo Hesron anno 150 ab ingressu in Ægyptum (quod tamen apparet incredibile) genuisse Caleb: cum 215 annis manserint in Ægypto: debuisset Caleb fuisse missus exploraturus terram Chanaan sexagenario major; quandoquidem missus sit anno secundo post egressum ex Ægypto. Atqui Caleb, qui exploravit terram Chanaan illo anno tantum compleverat quadragesimum ætatis annum, ut patet ex Josue XIV, 7; ergo, etc.

Prob. V. Non potuit Beseleel tantum esse decem annorum, quando cepit fabricare arcam; quia Exod., XXXVI vocatur vir; quod dici non potest de puero decennali, in quo, licet Deus per miraculum dedisset scientiam extraordinariam, non probatur tamen dedisse robur, etc., hocque si factum esset, Scriptura non taceret.

Dices: Caleb, de quo hic, habuit filiam nomine Achsam seu Axam, ut patet ex γ . 49; atqui ex Josue, XV et Judic., I liquet, quod Axa fuerit filia Caleb, qui cum Josue intravit terram promissionis; ergo, etc.

R. Neg. conseq. Quia sæpe in diversis familiis et civitatibus conveniunt nomina parentum et filiorum, qui tamen nullam habent inter se cognationem, multo minus identitatem. Sic patriarcha Jacob genuit Joseph dominum Ægypti, et alius plane Jacob genuit Joseph virum Mariæ. Sic ergo etiam, propter fundamenta supra allegata, dicendum est, quod alius fuerit Caleb, et alia Axa, de quibus hic; et alius, et alia, de quibus agitur in lib. Josue et Judicum.

Petes 1. quomodo Jair, qui erat de tribu Juda, hic γ . 22 potuerit obtinere 25 civitates in terra Galaad, in qua erat sors tribus Manasse, ut patet ex Deuter., III, 13, et Josue, XIII, 31, cum lege prohibitum sit, ne bona unius tribus devolvantur ad aliam, Numer. ult., γ . 9.

Dicunt aliqui quod ideo hanc possessionem obtinere potuerit, quia Hesron genuit ex filia Machir Segub, qui Segub genuit Jair; adeoque successit in jura aviæ suæ, eo quod Machir ejus abavus forte postea caruerit prole mascula; sicque potuit succedere in bona tribus Manassis. Sed id dici non potest, quia Numer., XXVI, 29 et seq., numerantur filii Machir, eorumque familie: ac consequenter verum non est quod postea caruerit prole mascula.

Alii explicant, quod illæ civitates primitus pertinerent ad sortem Manasse, sed quod Jair seu ejus posteri eas captas ab hostibus recuperaverint, et sibi retinuerint; sicut juxta aliquos tribus Juda cepit Jerusalem, et sibi tenuit, quæ tamen erat in sorte tribus Benjamin. Verum hæc est mera conjectura nullum habens fundamentum: de illa enim interceptione et recuperatione 25 civitatum haud dubie loqueretur Scriptura: nam esset factum memorabile. Unde

R. verisimiliter esse, quod Segub a Machir fuerit adoptatus tanquam filius, quia natus erat de filia ejus; sicque tam ipse, quam filia ejus, cæterique posteri sunt tribui Manasse connumerati. Sicuti ergo vi adoptionis, Gen., XLVIII, a patriarcha Jacob factæ, filii Joseph, Ephraim et Manasses, constituerunt duplicem tribum, duplicemque portionem in terra promissionis obtinuerunt; ita pariter Jair vi adoptionis potuit obtinere 25 civitates in terra Galaad: nam licet vi generationis naturalis esset de tribu Juda, vi tamen adoptionis censebatur de tribu Manasse: et sic obtinendo istas civitates non deliquit contra legem, Numer. ult.

P. 2. quomodo hic γ . 31 dicatur: *Sesan genuit Ohalai.* Et γ . 34: *Sesan non habuit filios, sed filias; et servum ægyptium nomine Jeraa.*

Respondent aliqui, quod Oholai quidem fuerit filius, sed mortuus ante patrem; adeoque posteritas tantum erat speranda ipsi Sesan ex filia. Sed

R. verisimiliter Oholai nomen esse filia datæ servo ægyptio; atque in secundo textu vocem filias poni pro filiam.

Porro dedit eam Ægyptio potius, quam alteri ex sua tribu, ut, cum ipse non haberet filium, posset equidem per suam filiam habere posteritatem tantam suam: si enim ex sua tribu, vel etiam ex alia dedisset virum filia, ejus filii transivissent ad lineam progenitorum paternam, adeoque censeretur emortua linea Sesan. Cum vero Ægyptius ille non haberet majores inter Hebræos, ad quos referri poterant posterii: facto hoc matrimonio, recurrendum erat fini-

liter ad Sesan, in cuius bona cum marito successit Oholai, eorumque posteris.

Dices: Factum illud repugnat præcepto Domini de non ducendis alienigenis, item legi Num. ult. Atqui non est verisimile, quod Sesan et consanguinei ejus permisissent matrimonium cum alienigena, et præsertim cum Ægyptio; ergo, etc.

R. quod indubie conversus jam esset ille Ægyptius, neque enim cum non converso permisissent illud matrimonium amici et cognati, multum tunc timentes Deum. Excusatur igitur Sesan, quia, converso tunc Ægyptio, non erat amplius periculum subversionis, ad quod cavendum illa matrimonia prohibita fuerunt.

Præterea videtur servus ille specialiter a Sesan amatus et adoptatus, cum dicatur: *Sesan non habuit filios, sed filius; et servum ægyptium.* Quod procul dubio signum est majoris amoris et adoptionis; sicque de tribu sua accepit moraliter virum filia suæ: quia adoptati habentur ejusdem tribus cum adoptantibus.

CAPUT III.

Hoc capite recensentur generationes David, et regum Juda ex progenie David, cum filiis ac filiabus eorum.

QUÆSTIO PRIMA. — DE FILIIS DAVID NATIS EX BETHSABEE.

Dico 1: Versu 5 numerantur quatuor filii David de Bethsabée, inter quos ordine nativitatæ primogenitus fuit Salomon, ut liquet ex II Reg., XII; ubi illico post mortem infantis ex adulterio nati conceptus et genitus legitur Salomon. Si quidem ibidem ̄. 24 dicitur: *Et consolatus est David Bethsabée uxorem suam (lugentem infantis sui mortem) ingressusque ad eam, dormivit cum ea; quæ genuit filium, et vocavit nomen ejus Salomon.*

Dices: Salomon hoc cap. loco ultimo ponitur inter filios Bethsabée; ergo non fuit primogenitus.

R. Neg. consequ., quia hic non servatur ordo temporis et nativitatæ, uti nec alibi subinde. Sic enim Gen., XLIX alio ordine recensentur et benedicuntur filii Jacob a patre, quam ab eo geniti sint Gen., XXIX et XXX. Videtur autem Salomon hoc cap. ultimo loco poni, quia per eum facta est successio usque ad Christum, quæ hic incipit describi.

Dico 2: Putant aliqui, quod tres priores, qui ̄. 5 recensentur, fuerint filii Uriæ, ad resarciendam aliquo modo adulterii et homicidii injuriam, a Davide in filios adoptati; dicuntque Salomonem fuisse unigenitum coram matre sua, ut se vocat, Prov. IV, 3.

Verum evidens est contrarium ex textu, quia expresse dicitur: *In Jerusalem nati sunt ei (David) filii quatuor de Bethsabée.* Porro particula *nati sunt ei* important actionem generantis, non adoptantis. Locus autem Prov. IV nihil aliud importat, quam Salomonem a matre sua præ reliquis fuisse dilectum, prout etiam LXX transferunt. Nec potest in rigore sumi vox *unigenitus*: quia certum est quod ille parvulus,

qui ex adulterio genitus, et ante diem octavam mortuus est, sit filius David ex Bethsabée.

Accedit, quod Luca III texatur genealogia Christi per Nathan, qui hic inter filios Bethsabée numeratur: si vero Nathan fuisset adoptivus filius David, secundum eam lineam Christus magis proprie esset ex Uria, quam ex David.

Dico 3: Non numerantur etiam hoc loco filii concubinarum David: tacentur vero tum hi, tum et principalium uxorum filia, quia jus non habebant ad hæreditatem, nec per eos posteritas parentis erat celebranda, aut aliquid præclari gestum est.

QUÆSTIO II. — QUID CENSENDUM SIT DE FILIIS JOSUE.

Nota, quod IV Reg. XXIII et XXIV nominentur hi tres filii Josiæ: primus Joachaz, quem captivum abduxit Pharaon Nechao; secundus Eliacim, quem ille rex Joakim nominavit, quando eum loco fratris regem constituit; tertius Mathanias, quem Nabuchodonosor vocavit Sedeciam, quique post novem annos rebellis Nabuchodonosori, devictus, exæcatus et captivus ductus est in Babylonem.

Hic autem ̄. 15 dicitur: *Filii autem Josiæ fuerunt, primogenitus Johanan, secundus Joakim, tertius Sedecias, quartus Sellum.* Atque hinc oritur multiplex difficultas de numero, ætate et nominibus eorum. Quia vero vox *Sellum* idem significat quod consummatio: ideo putant aliqui, quod omnes habuerint illud nomen commune; eo quod essent futuri reges ultimi ex stirpe David. Alii putant, quod Mathanias, qui et Sedecias, proprie vocatus sit *Sellum*, quia sub ipso facta est captivitas babylonica, quique sano sensu tertius, et quartus vocatur; tertius scilicet nativitate, et quartus regno, quia ante cum regnaverunt filii fratris et duo fratres.

Et quidem specietenus hæc opinio est plausibilis, sed obstat Jeremias tempore regnantis Sedeciae de *Sellum* vaticinans, quod abductus in Ægyptum, non revertetur in Jerusalem. Hinc alii dicunt, quod ille qui IV Reg., XXIII dicitur Joachaz, et hic vocatur primogenitus Johanan, dici debeat *Sellum*. Vocatur autem hic primogenitus, non nativitate, sed regno: frater enim ejus multo senior fuit ætate. Verum et hæc sententia difficultates habet: Quia sic primus et quartus idem essent; cum tamen textus agat tanquam de quatuor diversis. Unde

R. inhærendo textui, prout hic clarus est, quatuor fuerunt filii Josiæ; quorum primus est Johanan, qui a variis putatur mortuus antequam posset patrem solum occupare, verisimiliter in expeditione contra Ægyptios cæsus cum patre.

Secundus est Eliacim, quem Pharaon Nechao vocavit Joakim, qui etiam dicitur est Jechonias.

Tertius est Joachaz, qui etiam *Sellum* dicitur. Hic tertius assumptus a populo, primus post Josiam regnavit, sed a rege Ægypti tertio mense regni sui captivatus est, et mortuus in Ægypto, ut prædixit Jeremias, cap. XXII.

Quartus est Mathanias, qui a Nabuchodonosore

rege Babylonis dicitur etiam Sedecias, sub quo facta est desolatio Jerusalem et templi.

Post Joachaz regnavit Eliacim, quem hic diximus secundum filium Josiæ, idque per annos 11; cui successit Joachin filius ejus, qui post trium mensium regnum, captivus abductus est a Nabuchodonosore, in ejus locum suffecto patruo ejus Matthanias, seu Sedecia. Hic autem occisis in conspectu filii, mox exæcatus, ductus est in Babylonem, et ibi misere mortuus.

Porro ex secundo Josiæ filio Eliacim vel Joakim textitur generatio Christi hoc modo: Ipse genuit Joachin, qui tamen etiam dicitur est Jechonias, quem admodum et pater; adeoque Jechonias genuit Jechoniam: Jechonias secundus genuit Salathiel, etc.

Dices: Joachin seu Jechonias secundus fuit sterilis, ut habetur Jeremias XXII, 30; ergo non genuit Salathiel.

R. quod Jeremias se explicet addendo: *Nec erit de semine ejus, qui sedeat super solum David et potestatem habeat ultra in Juda.* Adeoque prædixit Jeremias, quod Joachin non esset habiturus filios simpliciter, sed filios reges, seu habentes potestatem regiam in Juda. Unde hic ̄. 17 legitur habuisse octo filios. Ita inter alios locum objectum explicat S. Hieron. in cap. XXII Jeremias ita scribens: *Quomodo stare possit propheta, de stirpe ejus nullum esse generatum, qui sederit super thronum David, nec princeps ultra fuerit in Juda, cum Dominus atque Salvator de hujus natus sit semine: super cuius ortu loquitur Gabriel ad Mariam: Ecce concipies in utero, et paries Filium, etc. Et dabit ei Dominus sedem David patris sui, etc.* Respondeamus igitur, quod in diebus Jechonias non successerit ei vir, qui sederit super thronum ejus, sed multo post tempore de semine ejus natus sit, qui solum ejus obtinuerit. Potest autem et sic solvi: *Non sedebit quidem super thronum David vir, et homo, sed sedebit Deus: regnumque ejus non erit terrenum et breve, ut fuit David, sed perpetuum atque caeleste.*

CAPUT IV.

Capite quidem secundo numerati sunt filii et posteris Judæ, sed per Phares et Zaræ tantum. Ne ergo generatio Selæ, qui erat junior filius Judæ, taceretur: hoc capite regreditur Scriptura ad enarrandam generationem ejus. Deinde etiam subjungit generationem Simeonitarum.

QUÆSTIO UNICA. — AN PLUS QUAM SEMEL, NEMPE JOSUE X, 14, SOL STETERIT.

Secundam stationem videtur hic textus insinuare, dum ̄. 22 dicitur: *Et qui stare fecit solem, virique Mendacii, et Securus, et Incendens.* Accedit traditio Hebræorum apud auctorem lib. Tradit. hebraic. in lib. Paralip., ubi refertur, quod Elimelech, vir Noemi, pater Mahalon et Chelion, stare fecerit solem, ut Bethlehemitæ peccatores converterentur; quibus in peccato persistentibus, ita fames invaluit, ut ille ipse, quantumvis princeps, præ inopia abire cogeretur

cum filiis in terram Moab, in qua et cum suis mortuus est.

Alii narrant illam solis stationem factam esse ob avaritiam Elimelech, qui nec hoc portento commotus, ita positus est, ut ipse cum filiis in Moab præ fame mortuus sit. Verum

R. mera hæc rabbinorum fabula de solis statione.

1. Quia agitur de posteris Selæ. Atqui Elimelech fuit de posteris Phares; ergo, etc.

2. Quia ̄. Qui stare fecit solem interpretatio est nominis proprii alicujus magni viri, qui vocabatur Joacim, seu, ut Hebræi legunt, Jokim. Jamvero Joacim, seu Jokim idem significat quod *sustinens, stare faciens*, vel *confirmans*: unde quidam ex rabbinorum fabula, in margine adjecerunt *solem*; quæ vox postea in textum irrepsit, ait Serarius in cap. X Josue, Quæst. 25: vel potius, quia Josue, eo quod steterit solem, ab Hebræis cognominatus est Jokim, seu *stare faciens*, scilicet *solem*: atque hinc Jokim ex vulgari usu significabat idem quod *stare faciens solem*; ac propterea interpres noster loco Joacim, vel Jokim posuit: *Qui stare fecit solem.*

3. Correcta Biblia pro *quæ reversæ sunt* (in adversariorum sententia, Noemi et Ruth) ponunt: *Qui reversi sunt.* Jamvero Mahalon et Chelion non sunt reversi, sed in Moab mortui; adeoque ipsi non vocantur *Securus et Incendens*, prout in alia sententia vocarentur.

Adde, quod viri *Mendacii* designent distinctas personas ab illis quæ significantur per vocem *Securus et Incendens*, ut patet ex copula *et*, quæ interjicitur, et diversa jungit.

4. Elimelech non est Jokim, nec significat qui *stare fecit solem*, sed significat *Deus rex*, vel *Dei mei rex*; nec Mahalon significat *securum*, sed *infirmum*, vel, ut vult Abulensis, *qui chorum agit fistulamque inflat*: Similiter Chelion non significat *incendentem*, sed *confectum*, aut *perfectum*. Præterea nec illi fuerunt principes in Moab, sed peregrini, egeni et famelici.

Unde hic Jokim, cujus nominis interpretationem hoc cap. ponit S. Hieronymus, videtur fuisse vir insignis, prudentia et fortitudine quasi similis Josue; atque ita, æque ac Josue, vocatus fuit Jokim; sicut etiam modo viros fortes vocamus *Samsones*, etc. Similiter viri *Mendacii, Securus et Incendens* sunt interpretationes nominum propriorum, quæ nomina propria retinent LXX cum Pagnino et Vatablo, qui sic habent hoc loco: *Joacim quoque et viri Chozeba, et Joas et Saraph, qui dominati sunt in Moab.* Chozeba idem significat, quod *mendacium*, Joas idem quod *securus*, Saraph idem quod *incendens*.

Petes unde venerint Amalecitas, de quibus hic ̄. 43 dicitur: *Et percusserunt (Simeonitæ) reliquias, quæ evadere poterant, Amalecitarum, et habitaverunt ibi pro eis usque ad diem hanc.*

Ratio dubitandi est, quia Saul I Reg., XV ex mandato Dei funditus delevit Amalech: hæc vero historia accidit sub Ezechiâ, qui multis annis Saule est posterior.

Dicunt aliqui, quod Amalecitarum, de quibus hic, fuerint reliquiae eorum qui evasere manus Saül. Sed hoc non videtur verisimile: nam Saül omnes in flagrante depraedatione occidit, excepto Agag rege eorum, qui tamen postea in frusta fuit concisus a Samuele. Unde nullus videtur fuisse fugae locus.

R. quod Amalecitarum hic a Simeonitis delati, fuerint ex posteris illorum 400 virorum qui evasere manum David, quando percussit latrunculos, qui incenderant urbem Siceleg, I Reg. XXX; qui post fugam se receperunt in montem Seir, atque multiplicati non semel vexavere Simeonitas. Unde hi sub initium regni Ezechiae eos occiderunt. Sed fructu hujus victoriae non diu gavisi sunt Simeonitae: nam deserentes Deum, anno sexto regni Ezechiae a Salmanasar captivi abducti sunt in Assyriam, IV Reg., XVII et XVIII.

CAPUT V.

Recensentur posteri tribus Ruben, Gad, et dimidia Manasse, qui vicinos Chanaanos e regionibus suis ejecerunt sub Joatham rege Juda.

QUAEDAM RESOLVUNTUR. — Petes 1. an catalogus filiorum Ruben, etc., qui hic textitur, sit similis catalogo filiorum Juda.

R. negative. Quia filii Juda per continuam successionem numerantur; quia ex tribu Juda est David, et ex Davide Christus erat nasciturus. Hic autem tantum pauci principes tribus Ruben, Gad, et dimidia Manasse recensentur, qui certo tempore, v. g., vivente Jeroboamo, vixerunt vel numerati sunt.

Petes 2. quid γ . 12 velit Scriptura dicens: *Joel in capite*.

R. cum Hebraei legant: *Joel caput*, denotatur quod primus princeps inter Gaditas fuerit Joel, secundus Saphan, etc.

Petes 3. quis sit Jeroboam, de quo hic γ . 17.

Menochius et Abulensis putant, quod sit primus Jeroboam filius Nabat, qui tempore Roboam regnavit super decem tribus; de quo, ait Menochius, quia est celebrior, sermo esse videtur, cum nihil aliud addatur. Attamen

R. et dico, quod Jeroboam, de quo hoc cap. agitur, sit abnepos Jehu, qui convixit Amasiae regi Juda, ut patet ex IV Reg., XIV, 25, ubi dicitur: *Anno quindodecimo Amasiae filii Joas regis Juda, regnavit Jeroboam filius Joas regis Israel in Samaria, quadraginta et uno anno*. Adeoque 14 annis Jeroboam regnavit cum Amasia, qui in toto regnavit 29 annis, ut dicitur mox cit. cap. lib. IV Reg., γ . 2. Porro Amasiae regi Juda successit Azarias, qui in regno complevit 52 annos, IV Reg., XV, 2.

Ad rationem in oppositum dico, quod Scriptura sufficienter distinguat Jeroboamum secundum a primo designando Amasiam, et Joatham reges Juda, qui primo Jeroboamo non potuerunt esse coevi; et consequenter bellatores, de quibus hic γ . 17 agitur, in diebus ejus enumerari non potuerunt.

Cap. VI, textitur genealogia levitarum, et aliqua

occurrit difficultas circa versum 10, qui sic habet: *Johanan genuit Azariam, ipse est qui sacerdotio functus est in domo quam aedificavit Salomon in Jerusalem*.

Ratio autem difficultatis est, quod iste Azarias non tempore Salomonis, sed diu post ipsum tantum fuerit pontifex; adeoque non fuit ipse primus qui in templo sacerdotio functus est; ob quod tamen aliqui illud hic poni autumant.

R. scripturam non velle indicare, ipsum fuisse primum, cum tantum sit quartus post Sadoc; sed voluit specialiter laudare Azariam, quia fuit summus templi et sacerdotii zelator contra regem Oziam: Azarias enim spreto timore regis, cum 80 aliis sacerdotibus ipsum regem e templo ejecit dicens: *Non est tui officii Ozia, ut adoleas incensum Domino*, II Paralip. XXVI.

CAPUT VII.

Describitur genealogia Issachar, Benjamin, Nephthali, Manasse, Ephraim, Azer.

QUESTIO UNICA. — QUID RESOLVENDUM DE FILIIS EPHRAIM.

Vers. 1: *Porro filii Issachar, etc.* Recensentur hic aliqui posteri reliquorum filiorum Jacob: de descendentibus autem Dan et Zabulon altum ubique silentium in hoc libro servatur: nam cum libri Paralipomenon maxime conscripti sint ad revocandum in memoriam viros insigniores; talesque in illis tribubus non fuerint, quin sufficienter alibi exprimantur: opus non erat illos hic inserere.

Quia vero tum per sacerdotes, tum per levitas memorabilia quaedam facta eluxerant; et disponente Deo primus rex ex tribu Benjamin assumptus fuerat; atque ex tribu Juda continuati reges usque ad captivitatem babylonicam: familias illas praere reliquis in hoc libro multo amplius dilatavit Esdras; quamvis et fatendum sit, quod plures ex iis omiserit, ne textus hic catalogus in immensum excresceret.

γ . 2: *De stirpe Thola viri fortissimi numerati sunt in diebus David*; puta dum subactis hostibus ex quadam vana gloria populum jussit numerari, infra cap. XXI.

γ . 20: *Filii autem Ephraim: Suthala, etc.* De filiis Ephraim quæri solent sequentia. 1. An fuerint filii Ephraim patriarchae. 2. An omnes hic enumerati, constituant diversas generationes, ita ut unus ab altero successive genitus sit. 3. An illi, de quibus agitur γ . 25, sint filii Beriae, an vero ipsius Ephraim. Ad haec autem quasita elucidanda

R. et dico 1: Illi qui hic γ . 20 enumerantur et postea a Gethæis occisi sunt, sunt filii patriarchae Ephraim: ac proinde non admittimus sententiam eorum qui asserunt hunc Ephraim, qui hic dicitur luxisse filios suos occisos a Gethæis, fuisse diversum ab Ephraim patriarcha, et longe eo posteriorem, sed tamen ex eadem tribu.

Prob. I. Quia hic liber textitur generationes patriarcharum Israel; et dum dicit, v. g.,: *Filii Ruben, filii Simeon, filii Levi, etc.*, intelligit patriarchas Ruben, Simeon, Levi, etc. Ergo hic similiter, dum

dicit, *Filii Ephraim*, intelligit patriarcham Ephraim, Prch. II. Quia hic textitur genealogiam filiorum Joseph; et primo agit de filiis Ephraim, deinde agit de filiis Manasse. Atqui per Manassen intelligit patriarcham Manassen, filium Joseph; ergo similiter per Ephraim intelligit patriarcham Ephraim, alterum filium immediatum Joseph.

Obj. I. Ephraim, de quo hic agitur, habuit filiam nomine Saram, ut patet ex γ . 24. Atqui ista Sara non fuit filia patriarchae Ephraim; ergo, etc.

Prob. min. Quia versu mox citato dicitur illa filia aedificasse tres civitates; id est, bello Israeliico destructas restaurasse; scilicet Bethoron inferiorem et superiorem, et Ozensara. Atqui id a filia patriarchae Ephraim fieri non potuit; utpote cum filii Israel non exierint Ægypto, nisi tota cognatione priori jam diu mortua, ut constat ex cap. I Exod., γ . 6, et annos 40 manserint in solitudine: post quod tempus superstes esse non potuit patriarchae filia aedificandis illis civitatibus apta.

R. Disting. min. Sara non fuit filia immediata patriarchae Ephraim; concedo: non fuit filia mediata, seu una ex neptibus ejus; nego min. Et similiter distincta minore probationis, dico, istam Saram fuisse unam ex posteris Ephraim, quæ diu post mortem ejus nata fuit; cujus tamen ideo hic videtur fieri specialis mentio, quia per eam aliquid præclarum gestum est.

Obj. II. Filii Ephraim fuerunt occisi a Gethæis, quia descenderant ut invaderent possessionem eorum. Atqui patriarcha Ephraim erat diu mortuus, antequam ejus posteri venerint in terram Chanaan, et oppugnaverint Gethæos; ergo, etc.

R. Neg. suppositum, nempe quod filii Ephraim, de quibus hic agitur, invaserint Gethæos: nam quod loco citato dicitur, *quia descenderant, etc.*, non debet intelligi de Ephraimitis, sed de Gethæis; qui Gethæi descenderant in Ægyptum, ut invaderent possessiones Ephraimitarum: idque videtur erui ex textu hebraeo, in quo habetur: *Ut invaderent greges*; et LXX habent: *Pecora*. Atqui filii Israel in Ægypto abundabant pecoribus, et dum venerunt in terram Chanaan, non invaserunt pecora, sed urbes Chanaanorum; ergo in conflictu, de quo hic fit mentio, non Ephraimitæ fuerunt invasores, sed Gethæi. Hinc

Dico 2. Quinque primi filii, de quibus agitur γ . 20, fuerunt filii immediati patriarchae Ephraim; et consequenter hic non enumerantur successive descendentes a se mutuo per octo diversas generationes.

Prob. Quia Ephraim post occisos omnes istos suos filios genuit Beriam, ut patet ex γ . 25. Atqui incredibile, imo impossibile est, quod iste patriarcha habuisset octo successivas generationes, et postea adhuc capax fuisset ad generandum; ergo, etc.

Prob. min. Quia patriarcha Ephraim natus erat antequam Jacob intraret in Ægyptum, ut patet Gen., XXI, 50; imo eo tempore facile habebat septem annos; siquidem Joseph pater ejus accepit uxorem anno ætatis suæ trigesimo, ut eruitur ibidem ex γ . 45 et 46; dum autem Jacob intravit Ægyptum, Joseph

erat 39 annorum, uti monstratum est Quæst. II in cap. XXX Genesis. Deinde post introitum Jacobi in Ægyptum Joseph adhuc vixit 71 annis, adeoque mortuo Joseph, Ephraim erat 78 annorum. Jamvero Joseph vidit Ephraim filios usque ad tertiam generationem, ut habetur Gen., L, 22. Ergo si generationes fuerint successivæ, ex filiis Ephraim hic γ . 20 enumeratis potuit tantummodo vidisse Suthalam, Bared, et seniores Thahath.

Supponamus jam ulterius, quod Thahath eo anno, quo mortuus est Joseph, attigerit annos pubertatis, et anno sequenti, qui erat ætatis Ephraim septuagesimus nonus, genuerit Eladam, et hic anno ætatis suæ decimo quinto genuerit juniorem Thahath, et hic similiter anno decimo quinto genuerit Zabad, et Zabad rursus anno decimo quinto genuerit Suthalam, et hic denique etiam anno decimo quinto genuerit Ezer et Elad: qui duo ultimi supponantur tantummodo habuisse 12 annos, dum occisi sunt a Gethæis; sequitur quod tunc Ephraim habuerit 151 annos. Atqui incredibile et impossibile apparet, quod Ephraim in tanta ætate genuisset Beriam: imo quod plus est, nequidem ad tantam ætatem videtur pervenisse; quandoquidem tunc temporis homines communiter non tandiu viverent: ergo quinque primi filii non fuerunt successive descendentes a se mutuo; sed fuerunt filii immediati patriarchae Ephraim.

Obj. I. Quando in hoc lib. Scriptura utitur hac forma *filius ejus*, successivas designat generationes, ut patet ex cap. VI, 21 et seq., ac alibi sæpius. Atqui etiam hic γ . 20 utitur hac forma *filius ejus*; ergo et hic successivas designat generationes.

R. N. conseq. Nam licet ista forma, *filius ejus*, sæpe in hoc lib. intelligatur de successivis generationibus, tamen nimis graves rationes obstant, ut hic hoc sensu intelligatur: siquidem, ut jam monstratum est, Ephraim post octo successivas generationes non fuisset amplius capax ad generandum Beriam. Præterea quod per γ . 20 *filius ejus* hic non designentur successive generationes, videtur satis patere ex modo quo pergit Scriptura: nam dum illas designat, non amplius dicit *filius ejus*, sed *filius hujus*, ut patet hic ex littera, quæ ita habet: *Hujus filius Zabad, et hujus filius Suthala, etc.*

Obj. II. Bis hic ponitur Thahath. Atqui est contra praxim familiarum duos filios eodem nomine vocare, quandiu prior vivit; ergo, etc.

R. Neg. min. Nam cum et hodie duos fratres, et duas sorores subinde idem nomen habere videamus: nihil implicat quominus etiam duo filii Ephraim idem nomen habuerint.

Dico 3. Illi tres, de quibus agitur γ . 25, non sunt filii Beriae, sed ipsius Ephraim.

Prob., quia omnia, quæ hic dicuntur a γ . 22 usque ad γ . 25, intelliguntur de patriarcha Ephraim, ut liquet ex textu, qui ita sonat: *Luxit igitur Ephraim... multis diebus, et venerunt fratres ejus ut consolarentur eum. Ingressusque est ad uxorem suam: quæ concepit et peperit filium, et vocavit nomen ejus Beria, eo quod*